

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Dominik Budský

Mikuláš Puchník
život a právnícké dílo

Nicolaus Puchnik
his life and canon-law treatise

Autoreferát disertační práce

Praha 2013

A) Úvod

Téma předkládané disertační práce zní „Mikuláš Puchník a Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem“. Jak plyne z názvu, práce se nejprve věnuje osobnosti pražského kanovníka a generálního vikáře a současně profesora pražské právnické univerzity Mikuláše Puchníka (+1402), mimo jiné současníka a kolegy Jana z Pomuku, a v návaznosti na to i zásadnímu dílu z oblasti kanonického procesního práva, jehož autorem Puchník byl.

Výchozí pozice předkladatele a zpracovatele tohoto tématu nebyla přitom zpočátku nikterak snadná, a to zvláště na poli odborné kanonicko-právní terminologie. Dosavadní česká literatura ke kanonickému právu ve středověku a to jak souhrnná tak speciální je poměrně velmi skrovná. I tak práce Miroslava Boháčka¹, Jiřího Kejře², Pavla Krafla³ a Miroslava Černého⁴ poskytly mnoho užitečných informací i podnětných námětů k úvahám a dalšímu rozvíjení. Na tomto místě je třeba podotknout, že dějiny (nejen) středověkého kanonického práva nebyly po 2. světové válce systematicky, podrobně a dlouhodobě pěstovány či přednášeny na žádné z existujících teologických, právnických ani filozofických fakult.⁵

¹ Miroslav BOHÁČEK, *Einflüsse des römischen Rechts in Böhmen und Mähern*, Ius Romanum Medii Aevi, Pars 5/11, 1975; M. BOHÁČEK, *Literatura středověkých právních škol v rukopisech kapitulní knihovny olomoucké*, Rozpravy ČSAV, Roč.70/1960, Řada společen. věd; seš. 7 a speciálně k Puchníkovu Procesu: M. BOHÁČEK, *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, in: Akademiku Václavu Vojtíškovu k 75. narozeninám pracovníci Archivu ČSAV, Práce z Archivu ČSAV, Praha 1958, s. 5–35.

² Jiří KEJŘ, *K pramenům Husova procesu: tzv. Ordo procedendi*, Právněhistorické studie, 38, 2007, s. 57-67.; Jiří KEJŘ, *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha, 1995; Jiří KEJŘ, *Les manuscrits du décret de Gratien dans les bibliothèques tchécolovaques*, Studia Gratiana, Post octava decreti saecularia, 8, 1962; Jiří KEJŘ, *Středověké kanonické právo v rukopisech České republiky, Díl I., Summae confessorum a jiná díla pro foro interno v rukopisech českých a moravských knihoven*, Studie o rukopisech 143, Monographia sv. 8, 2003; Jiří KEJŘ *Teorie soudních důkazů ve středověkých právních a teologických naukách*, Právněhistorické studie 40, 2012, s. 95–114.

³ Pavel KRAFL, Pavel, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha 2003.

⁴ Miroslav ČERNÝ, *Kuneš z Třebovle: středověký právník a jeho dílo*, Plzeň 1999; M. ČERNÝ, *Vilém Duranti – hlavní představitel středověké procesní nauky*, Revue církevního práva 52, 2, 2012, s. 21–35.

⁵ V době nedávné lze za jediný počín v oblasti dějin kanonického práva považovat uspořádání konference *Sacri canones servandi sunt*, ze které byl vydán i značně rozsáhlý sborník: *Sacri canones servandi sunt: ius canonicum et status ecclesiae saeculis XII-XV*, ed. Pavel KRAFL, Praha 2008.

Kromě vlastního výzkumu by předkladatel disertace rád viděl své možné budoucí uplatnění právě v pedagogické činnosti.

Na poli mezinárodních kanonicko-právních studií je situace naštěstí znatelně lepší. Největší zásluhu na tom kromě lokálních výzkumných středisek mají dvě organizace de facto celosvětového významu a dosahu, a to Institut Stephana Kuttnera pro středověké kanonické právo (Stephan Kuttner Institute of Medieval Canon Law) sídlící v současné době v Mnichově a mezinárodní organizace sdružující badatele a badatelské týmy ICMAC (Iuris Canonici Medii Aevi Consociatio). Druhá ze zmíněných organizací navíc ve čtyřletých intervalech pořádá mezinárodní kongresy na různých místech Evropy i Severní Ameriky. Tyto kongresy byly pro předkladatele vítanou příležitostí k postupnému prezentování a publikování výsledků vlastního výzkumu, a především k četným konzultacím vlastních badatelských problémů s předními světovými odborníky i badatelskými vrstevníky. Chci poděkovat za podporu, které se mi dostalo ze strany Grantové agentury Univerzity Karlovy, díky níž byly umožněny cesty na tyto akce i financování celého výzkumu.

Na místě nikoliv posledním je třeba poděkovat za možnost mé aktivní účasti na čtyřech seminářích určených převážně pro doktorandy, které se péčí výzkumné sítě CLASMA (Church, Law and Society in the Middle Ages) konaly v letech 2010 a 2011 v Cambridgi. Tyto semináře uvádějící posluchače do vybraných témat kanonického práva měly pro předkladatele zvláště důležitý význam především z toho důvodu, že v České republice se ani v současné době dějiny kanonického práva nevyučují.

Zahraniční badatelská komunita je totiž tematicky orientována především na tzv. klasické období středověkého kanonického práva (1140-1234), kdy byly sestaveny základní soubory textů – ustanovení formující pozdější „kánon“. Řada badatelů se věnuje i období předcházejícímu („předgraciánskému“) nebo dalším textům mimo základní kánon (Pseudoisidor, Ivo z Chartres).

Období mladšímu (2. pol. 13. a 14. stol.) je prozatím věnován jen malý prostor, a to především z toho důvodu, že dosud nejsou zpřístupněny základní normativní texty včetně rozsáhlých aparátů glos v podobě moderních, kritických a úplných edic. Na okraji zájmu pak stojí rovněž právo procesní a spíše nahodilá a nekomplexní pozornost je věnována právu synodálnímu, volebnímu apod. Mezi témata do jisté míry atraktivní a „módní“ naopak

dlouhodobě patří právo manželské⁶ (*matrimonialia*) a s teologií se značně prolínající tematika zpovědi, resp. zpovědních příruček⁷ a s tím související právo trestní. Oblíbená je i tematika interakce kanonického práva vůči ostatním právním systémům (např. židovskému), tematika lichvy a práva testamentárního. Tematická profilace mezinárodní badatelské komunity je ostatně dobře vyzorovatelná z jednotlivých příspěvků kongresů ICMAC vydávaných Vatikánskou apoštolskou knihovnou (Biblioteca Apostolica Vaticana) ve sborníkově řadě.⁸

Středověké kanonické právo, a to nejen procesní, je stále prostudováno pouze mezerovitě, což dokazuje dosud jediný vydaný všeobecný studijní text, jenž zahrnuje důležitou ale poměrně krátkou vývojovou fázi kanonistiky.⁹ Zmíněná tematika tak nabízí široké pole i dalším badatelům.

B) Cíle bádání

- 1) Poznatky získané editováním díla se obsahově sumarizují, porovnají se se soudní praxí a zasadí do širších souvislostí v rámci právních studií na univerzitě pražské i dějin správy.
- 2) Úkolem studia je také zjistit původ autorem použitých podkladů - formulí, totiž zda vycházely z přímé praxe nebo více respektovaly potřeby univerzity.
- 3) Rovněž se zkoumá rukopisné rozšíření díla a případný vztah mezi jednotlivými opisy.
- 4) Řešitel také nalyzoval osobnost autora díla - Mikuláše Puchníka - jeho život, úřední a prebendátní kariéru i „druhý život“ této osobnosti částečně zatížený historickými stereotypy (mnohoobročnictví).

⁶ Z posledních kompendií založených na rozsáhlém pramenném výzkumu alespoň: Charles DONAHUE, *Law, Marriage, and Society in the Later Middle Ages: Arguments about Marriage in Five Courts*, Cambridge 2008.

⁷ J. KEJŘ, *Summae confessorum*, Studie o rukopisech 143, Monographia sv. 8, Praha 2003.

⁸ Např. poslední vydaný sborník obsahuje příspěvky téměř ze všech výše vyjmenovaných badatelských oblastí, viz *Proceedings of the Thirteenth International Congress of Medieval Canon Law*, Esztergom, 3-8 August 2008, edd. Peter Erdő. Sz. Anzelm Szuromi, Città del Vaticano 2010.

⁹ Wilfried HARTMANN–Kenneth PENNINGTON, *History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234, From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX.*, Washington 2008.

5) Hlavním výsledkem práce je kritická edice díla *Processus iudicarius secundum stilum Pragensem* s využitím rukopisů starší vrstvy tj. 4 rukopisů pocházejících ještě ze 14. stol.

C) Metodika bádání

Způsob řešení projektu je badatelský a opírá se především o přepis vybraných rukopisů zkoumaného díla a důslednou textovou kritiku zpracovanou v podobě obsáhlých poznámek pod čarou. Předkladatel disertace provedl paleografický a kodikologický rozbor rukopisů a stanovil chronologickou posloupnost a filiace jednotlivých rukopisů. Při přípravě práce byly užívány prameny úřední povahy převážně z činnosti soudu oficiála a generálních vikářů arcibiskupa pražského, ale i prameny narativní povahy (kroniky). Velkou důležitost měla převážně anglicko-jazyčná a německo-jazyčná sekundární literatura a edice. Metodika zpracování disertační práce je navíc interdisciplinární, protože vedle poznatků právních a církevních dějin a nezbytných dějin správy využívá i metod pomocných věd historických, převážně pak paleografie a kodikologie, ale i diplomatiky, ediční teorie a okrajově i numismatiky a hospodářských dějin. Ke slovu přichází i latinská medievistická filologie a textová kritika. Hlavní těžiště přípravy edice spočívalo především v důsledné textové kritice vybraných rukopisů, zachycení všech variant včetně rozdílů v osobních a zeměpisných jménech i letopočtech. V textové části se pak předkladatel disertace opírá hlavně o rozbor dostupných editovaných i needitovaných pramenů.

D) Obsah a struktura práce

Disertace obsahuje textovou část skládající se z biografie autora *Processu* Mikuláše Puchníka, právně-historické analýzy díla zahrnujícího i popis právních obyčejů a zasazení díla do evropského kontextu a paleograficko-kodikologického rozboru rukopisů. Druhá část disertace obsahuje edici zpracovanou s užitím čtyř rukopisů (Mnichov 677 jako základní text a další tři rukopisy pocházející ze 14. stol.).

Kapitoly disertace

Část A Text

1. ÚVOD

2. Biografie Mikuláše Puchníka

2.1 Biogram Mikuláše Puchníka

Vzdělání a univerzitní působení

Benefícia a církevní úřady

Metropolitní kapitula

Rukopisy a vlastní dílo

Další zmínky

Chronologické doložení v pramenech

3. Geneze díla *Processus iudiciarius* a jeho obsahová synopse

3.1. Obyčeje

4. Puchníkův „*Ordo iudiciarius*“ ve světle žánrových souvislostí

Juristické obraty

Delší textové úseky (Stylistika písemností oficialátu)

4.1 Seznam listin vydaných Mikulášem Puchníkem

5. Rozbor rukopisů

Chronologické pořadí rukopisů

Shrnutí a závěr analýzy

5.1 Srovnávací tabulka rukopisů

6. ZÁVĚR

7. Seznam pramenů a literatury

7.1 Prameny nevydané

7.2 Prameny vydané

7.2 Literatura

Část B Edice rukopisů starší vrstvy

Ediční technika a poznámky

Jak plyne z obsahu disertace rozebírá se jak osobnost Mikuláše Puchníka včetně co nejdůležitějšího zaznamenání jeho úřední i prebendátní kariéry a co možná nejpodrobnějšího

zachycení všech zmínek v dochovaných a převážně editovaných pramenech, tak je předložena edice díla *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* s využitím čtyř rukopisů vzniklých ještě ve 14. stol.

Autor práce se však nevyhýbá ani juristickým aspektům zpracovávaného tématu a předkládá i kanonicko-právní rozbor obsahu Puchníkovy díla včetně zachycení právních obyčejů.

Nedílnou součástí disertace je i nezbytný pomocně-vědný aparát, tj. paleografický a kodikologický rozbor všech dochovaných rukopisů *Processu* a diplomaticko-stylistický rozbor používaných listinných i juristických formulí. Zde přichází ke slovu i nezbytná komparace Puchníkovy díla s možnými „inspiračními zdroji“, tj. dalšími procesně právními traktáty typu *ordines iudicarii*.

Předkladatel disertace došel k závěru, že zkoumané dílo není traktátem ve vlastním slova smyslu (*ordo iudiciarius*), ale spíše praktickou příručkou – učebnicí či návodem (*vademecum*) vytvořeným Mikulášem Puchníkem nejen pro potřeby výuky na univerzitě pražské, ale i jako pomůcka procesních stran případně soudního personálu.

Díky akademické peregrinaci se toto dílo rozšířilo do regionu širší střední Evropy - opisy jsou známy v oblasti počínaje od severoněmeckého Rostoku až po rakouský Štýrský Hradec. O vlivu této „procesní rukověti“ na prostředí místních církevních soudů, případně univerzit tak nemůže být pochyb stejně jako o jejím širším evropském významu.

E) Teoretický a praktický přínos práce

Přínosem disertace je rozšíření poznatků v oblasti středověkého kanonického práva a jeho českých specifíků (obyčeje), objasnění vztahů mezi univerzitní výukou práva a soudní praxí, event. případná korekce některých dosavadních názorů na „mnohoobročnictví“. Práce navíc přináší edici dosud blíže nepříliš zkoumaného a dosud needitovaného díla a některé nové skutečnosti ze života jeho tvůrce Mikuláš Puchníka.

Z metodologického hlediska se disertace pokouší zasadit Puchníkovy dílo do širšího evropského kontextu, nalézt vzor či „pendant“ Puchníkem užitý, resp. poukázat na určitou a

pro středověk ne zcela typickou originalitu, která vede až ke zpochybnění dosud přijímaného zařazení tohoto *Processu* mezi procesní traktáty - *Ordines iudicarii*.

F) Seznam publikací

a) Studie v recenzovaných časopisech, kapitoly v kolektivních monografiích

BUDSKÝ, Dominik, *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem and its author*, Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, Kanonistische Abteilung, Band 98, 2012, s. 324–340.

BUDSKÝ, Dominik, *Processus iudiciarius secundum stilum pragensem. Geneze, význam a obsah díla*, Acta Iuridica Olomucensia, 2011, Vol. 6, No. 2, s. 115-129.

BUDSKÝ, Dominik, *Mikuláš Puchník, Biografie autora díla Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, Mediaevalia Historica Bohemica, 13/2, 2010, s. 85–106.

BUDSKÝ, Dominik, *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem Mikuláše Puchníka, Rozbor dochovaných rukopisů*, Studie o rukopisech XXXIX, 2009, s. 255–277.

BUDSKÝ, Dominik: *Právní život v Metropolitní kapitule pražské 1378–1390*, In: Kol. autorů: *Sacri canones servandi sunt*, Praha, Historický ústav AV ČR 2008, s. 571–579.

BUDSKÝ, Dominik: *Několik příkladů úředních knih Metropolitní kapituly pražské v době předhusitské. Protokol přijímání nových kanovníků 1378–1390*, In: Kol. autorů: *Pragmatické písemnosti v kontextu právním a správním*, Opera Facultatis philosophicae Universitatis Carolinae Pragensis, vol. 6, Praha, Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta a Togga 2008, s. 73–79.

b) Studie ve sbornících

BUDSKÝ, Dominik, *Matrimonial cases reflected in the Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, Law and Marriage in Medieval and Early Modern Times, Proceedings of the Eighth Carlsberg Academy Conference on Medieval Legal History 2011, Copenhagen 2012, s. 77–82.

BUDSKÝ, Dominik, *Intelektuálové v Metropolitní kapitule pražské od 2. pol. 14. stol do počátku husitství*, Město a intelektuálové od středověku do roku 1848. Sborník statí a rozšířených příspěvků z 25. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze ve dnech 10. až 12. října 2006 v Clam-Gallasově paláci v Praze, O. Fejtová, V. Ledvinka a J. Pešek (ed.) Praha, Scriptorium a Archiv hlavního města Prahy 2008, s. 21–62.

BUDSKÝ, Dominik, *Testamenty pražského duchovenstva od druhé poloviny 14. stol. do počátku husitství*, Pozdně středověké testamenty v českých městech: prameny, metodologie a formy využití. Sborník příspěvků z konference uspořádané 30. listopadu 2005 Archivem hlavního města Prahy a Historickým ústavem Akademie věd České republiky, K. Jíšová a E. Doležalová (ed.), Praha, Scriptorium 2006, s. 189–209.

BUDSKÝ, Dominik, *Metropolitní kapitula pražská jako dvůr v malém, Kariéra a vztahy v prostředí kapituly v letech 1378–1390*, Dvory a rezidence ve středověku. Sborník příspěvků z kolokvia konaného 18. března 2005 v Historickém ústavu AV ČR ve spolupráci s Ústavem českých dějin FF UK, D. Dvořáčková-Malá (ed.), Praha, Historický ústav AV ČR 2006, s. 53–86.

c) Recenze odborné literatury ve vědeckých časopisech (včetně recenzí edic)

- 1) BUDSKÝ, Dominik: SPÁČIL, Vladimír – SPÁČILOVÁ, Libuše (edd.): Památná kniha olomoucká (kodex Václava z Jihlavy) z let 1430–1492, 1528. *Pražský sborník historický* 34, 2006, s. 265–268. [Rec. stejnojmenné knihy]

- 2) BUDSKÝ, Dominik: SULITKOVÁ, Ludmila: Vývoj městských knih v Brně ve středověku. *Pražský sborník historický* 35, 2007, s. 235–238 [Rec. stejnojmenné knihy]
- 3) BUDSKÝ, Dominik: HOFFMANN, František (ed.): Rejstříky městské sbírky jihlavské z let 1425–1442. *Pražský sborník historický* 35, 2007, s. 243–245. [Rec. stejnojmenné knihy]
- 4) BUDSKÝ, Dominik: BARRON, Caroline: London in the Later Middle Ages. Government and People 1200–1500. *Pražský sborník historický* 35, 2007, s. 261–265. [Rec. stejnojmenné knihy]
- 5) BUDSKÝ, Dominik: FLODR Miroslav: Brněnské městské právo po smrti notáře Jana (1359–1389). *Pražský sborník historický* XXXVI, 2008, s. 232–234. [Rec. stejnojmenné knihy]
- 6) BUDSKÝ, Dominik: EBELOVÁ Ivana a kol. (edd.): Pamětní kniha města České Lípy 1461–1722. *Pražský sborník historický* 36, 2008, s. 234–236. [Rec. stejnojmenné knihy]
- 7) BUDSKÝ, Dominik: KUBÍNOVÁ, Kateřina: Imitatio Romae, Karel IV. a Řím. *Český časopis historický* 1, 2009, s. 189–190. [Rec. stejnojmenné knihy]
- 8) BUDSKÝ, Dominik: Nový časopis na scéně české medievistiky. *Česká literatura* 4, 2010, s. 601. [Rec. čas. *Studia Mediaevalia Bohemica* 1, 2009]

d) Citace vlastních studií v odborné literatuře

- 1) Pavla Jirková, Testamentární praxe v Jihlavě v letech 1578-1624 (Testamenty jako prameny pro dějiny rodinných struktur, historickou demografii a sociotopografii), Disertační práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, Historické vědy – České dějiny, 2011, s. 27, pozn. č. 65 citováno: Dominik BUDSKÝ, Testamenty pražského duchovenstva od druhé poloviny 14. století do počátku husitství

- 2) Jan Vojtíšek, Testamenty a testamentární praxe, v kolínských městských knihách 1376-1401, diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2011, s. 46, **pozn. č. 296 citováno** dtto jako v bodě 1)
- 3) Vojtěch Vaněk, Oltářní fundace kutnohorských mešťanů v předhusitské době, disertační práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra pomocných věd historických a archivního studia, 2011, s. 104, **pozn. č. 135 citováno**: Dominik BUDSKÝ, Metropolitní kapitula pražská jako dvur v malém. Kariéra a vztahy v prostředí, kapituly v letech 1378-1390
- 4) Jiří Stočes, Pražské univerzitní národy do roku 1409, Praha 2010 (vyšlo 2011), s. 226, **pozn. č. 738 citováno** dtto jako v bodě 3)
- 5) Jiří STOČES, Prosopografie – od nadšení ke skepsi a zpět, Český časopis historický 2012, 3–4, s. 767 **citováno** dtto jako v bodě 3)

G) Prameny a literatura

Staré tisky

ANDREAE Joannis, *Speculum iudiciale. Cum additionibus et Baldi de Ubaldis*, Venezia 1488, NK ČR, sign. Cheb 39/001 (dřívější majitel: Klášter františkánů Cheb)

ANDREAE Joannis, *Speculum iuris cum Joan. Andreae, Baldi reliquorumque J. U. Doctorum visionibus illustratum*, Francofurti 1612, Strahovská knihovna sign. BN I 17.

BALBÍN Bohuslav, *Epitome historica rerum Bohemicarum*, Praha 1677.

BALBÍN Bohuslav, *Miscellanea historica regni Bohemiae*, Praha 1680–1688.

FABRICIUS Georgius, *Annales Urbis Misnae (Rerum Misnicarum libri VII)*, liber secundus, Jena 1598.

Ediční řady

Fontes rerum Bohemicarum I., Vitae Sanctorum et aliorum quorundam pietate insignium, Josef EMLER (ed.), Praha¹⁸⁷³. [FRB]

Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensis per archidioecesim I–X, TINGL František Antonín–EMLER Josef (edd.), Praha 1865–1889. [LC I–X]

Libri erectionum archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. I–VI, BOROVIČ Kliment–PODLAHA Antonín (edd.), Praha 1875–1927. [LE I–VI]

Libri erectionum archidioecesis Pragensis VII, PELIKÁN Josef–PÁTKOVÁ Hana (edd.), Praha 2002. [LE VII]

Magistri Iohannis Hus Opera omnia IV, Drobné spisy české, Praha 1985. [MIH]

Monumenta historica Universitatis Carolo – Ferdinandae Pragensis I Liber decanorum Facultatis philosophicae Universitatis Pragensis, Praha 1830 [MUP I]

Monumenta historica Universitatis Carolo – Ferdinandae Pragensis II, Album seu matricula facultatis iuridicae universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418, Praha 1834. [MUP II]

Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia V/1, KROFTA Kamil (ed.), Praha 1903. [MBV]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV III, Fontes archivi publici Trebonensis, KOPIČKOVÁ Božena (ed.), Praha 1977. [RBMV III]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. II, Fontes archivi capituli ecclesiae Wissegradensis, VAVŘÍNEK Vladimír (ed.), Praha 1968. [RBMV II]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. IV, Fontes Archivi publici Olomucensis et Opaviensis, KOPIČKOVÁ Božena (ed.), Praha 1989. [RBMV IV]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. VII, Fontes archivi terrae Moraviae Brunae, KRAFL Pavel (ed.), Praha 2010. [RBMV VII]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Wenceslai IV. I/1–7, Fontes archivi capituli metropol. eccl. Pragensis, JENŠOVSKÁ Věra (ed.), Praha 1967–1981. [RBMV I/1–7]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Wenceslai IV., V/I–1–3, Fontes archivi nationalis, Litterae monasteriorum, BERÁNEK Karel–BERÁNKOVÁ Věra (edd.), Praha 2006–2012. [RBMV V]

Soudní akta konsistoře Pražské (Acta judiciaria consistorii Pragensis) I–VII, TADRA Ferdinand (ed.), Praha 1893–1901. [AI I–VII]

Jednotlivé edice

ERBEN Karel Jaromír (ed.), *Výbor z literatury české 2*, Praha 1868.

ERŠIL Jaroslav–PRAŽÁK Jiří (edd.), *Archiv pražské metropolitní kapituly I (– 1419), Katalog listin a listů*, Praha 1956.

FIGUEIRA Robert Charles (ed.), *The Medieval Court of Arches*, The Canterbury and York Society, vol. 95. Woodbridge, 2005.

FLORIANOVÁ Hana a kol. (edd.), *Quadragesimale admontské*, Praha 2006.

FRANZ Martin, *Die Regesten der Erzbischöfe und des Domkapitels von Salzburg 1247–1343. Band 3. 1315–1343*, Salzburg 1934.

KADLEC Jaroslav (ed.), *Leben und Schriften des Prager Magisters Adalbert Rankonis de Ericinio*, Münster 1971.

LEHMAN Paul (ed.), *Mittelalterliche Bibliothekskataloge Deutschlands und der Schweiz, Bd. 2, Bistum Mainz: Erfurt*, München 1969.

LOSERTH Johann (ed.), *Tractatus de longo schismate des Abtes Ludolf von Sagan*, Beiträge zur Geschichte der hussitischen Bewegung, Archiv für österreichische Geschichte 60, 1880.

MUTHER Theodor –LANDSBERG Ernst (edd.), *Johannes Urbach*, Breslau 1882.

NECHUTOVÁ Jana (ed.), Caesarius z HEISTERBACHU, *Vyprávění o zázracích*, Praha 2009.

PALACKÝ František (ed.), *Documenta Mag. Joannis Hus*, Praha 1869.

TADRA Ferdinand (ed.), *Cancellaria Arnesti*, Archiv für österreichische Geschichte 61, 1880.

WAHRMUND Ludwig (ed.), *Der Ordo iudiciarius des Aegidius de Fuscarariis*, Quellen zur Geschichte des römisch-kanonischen Processes im Mittelalter; III. Band. I. Heft., Innsbruck 1916.

Literatura

ASCHERI Mario, *Between Statutory Law and Learned Law: Delay in the Early History of the Medieval Italian Communes (and Beyond)*, Within a Reasonable Time: The History of Due and Undue Delay in Civil Litigation, Rhee C. H. van (ed.), *Comparative Studies in Continental and Anglo-American Legal History* 28, Berlin 2010, s. 37-56.

ASCHERI Mario, *Statuti e consuetudini: tra storia e storiografia*, Signori, regimi signorili e statuti nel tardo Medioevo, DONDARINI R.–VARANINI G. M.–VENTICELLI M. (edd.), Bologna, 2003, s. 21 -31.

BERGMANN Friedrich, *Pilii, Tancredi, Gratiae Libri de iudiciorum ordine*, Göttingen 1842.

BOHÁČEK Miroslav, *Einflüsse des römischen Rechts in Böhmen und Mähern*, *Ius Romanum Medii Aevi*, Pars 5/11, 1975.

BOHÁČEK Miroslav, *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, in: Akademiku Václavu Vojtíškovu k 75. narozeninám pracovníci Archivu ČSAV, *Práce z Archivu ČSAV*, Praha 1958, s. 5–35.

CALASSO Francesco, *Medio Evo del diritto*, Milano 1954.

COING Helmut, *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte, Bd. 1, Mittelalter (1100–1500)*, München, 1973.

ČERNÝ Miroslav, *Kuneš z Třebovle: středověký právník a jeho dílo*, Plzeň 1999.

ČERNÝ Miroslav, *Vilém Duranti—hlavní představitel středověké procesní nauky*, *Revue církevního práva* 52, 2, 2012, s. 21–35.

ERŠIL Jaroslav, *Zatížení církevními dávkami v Čechách na počátku 15. století (K otázce papežského desátku z r. 1403)*, *Československý časopis historický* X, 1962, s. 533–555.

FOWLER-MAGERL Linda, *Ordines iudicarii and libelli de ordine iudiciorum (from the Middle of the Twelfth to the end of the Fifteenth Century)*, *Typologie des sources du moyen âge occidental* 63, Turnhout 1994.

HARTMANN Wilfried—PENNINGTON Kenneth, *History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234, From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX.*, Washington 2008.

HLEDÍKOVÁ ZDEŇKA, *Die Prager Erzbischöfe als ständige päpstliche Legaten*, *Beiträge zur Geschichte des Bistums Regensburg* 6, 1972, s. 221–256.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Struktura duchovenstva ve středověkých Čechách*, *Struktura feudální společnosti na území Československa a Polska do přelomu 15. a 16. stol.*, Praha 1984.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Úřad generálních vikářů pražského arcibiskupa v době předhusitské*, *AUC—Phil. et Hist., Monographia* 41, Praha 1971, s. 127–128.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Z dějin církevního soudnictví doby předhusitské*, *Zápisky katedry československých dějin a archivního studia filosofické fakulty Karlovy university*, roč. 5, Praha, 1961, s. 43–59.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Z diplomatické praxe pražského oficialátu ve druhé polovině 14. stol.*, *Sborník archivních prací* 22, 1972, s. 135–161.

KEJŘ JIŘÍ, *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha 1995.

KEJŘ JIŘÍ, *K pramenům Husova procesu: tzv. Ordo procedendi*, *Právněhistorické studie*, 38, 2007, s. 57–67.

KEJŘ JIŘÍ, *Les manuscrits du décret de Gratien dans les bibliothèques tchécolovaques*, *Studia Gratiana, Post octava decreti saecularia*, 8, 1962.

KEJŘ Jiří, *Teorie soudních důkazů ve středověkých právních a teologických naukách*, Právněhistorické studie 40, 2012, s. 95–114.

KRAFL Pavel, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha 2003.

KUBÍČKOVÁ Božena, *K počátkům pražského oficialátu*, Sborník příspěvků k dějinám hl. města Prahy V/2, 1932, s. 391–480.

MACHILEK Franz, *Ludolf von Sagan und seine Stellung in der Auseinandersetzung um Komziliarismus und Hussitismus*, München 1967.

MACHILEK Franz, *De capcione cuiusdam plebani in Schonfelt. Ein Urteil des Prager Offizialatsgerichts vom Jahre 1394 im Staatsarchiv Bamberg*, Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka CSc., POLÍVKA Miroslav–SVATOŠ Michal (edd.), Praha 1992, s. 261–275.

MAŘÍKOVÁ Martina, *Registrum acceptorum et divisionum capituli metropolitani Pragensis 1396–1418*, katedra PVHaS FF UK Praha 2005.

MUTHER Theodor, *Zur Geschichte des römisch-canonischen Prozesses in Deutschland*, Rostock 1872.

NÖRR Knut Wolfgang, *Arbeitsmethodische Fragen einer Forschung zum mittelalterlichen Zivilprozeß*, Proceedings of the Second International Congress of Medieval Canon Law, Stephan KUTTNER-Joseph RYAN (ed.), Città del Vaticano 1965, s. 347-356.

NÖRR Knut Wolfgang, *Über den Processus Iudicii Johannes Urbach aus dem 15. Jahrhundert*, ZSRG–KA, 88, s. 283–293.

PLÖCHL Wilibald M., *Geschichte des Kirchenrechts, Bd. 2, Das Kirchenrecht der abendländischen Christenheit 1055–1517*, Wien, 1961.

PODLAHA Antonín, *Catalogus codicum manu scriptorum, qui in archivio Capituli Metropolitani pragensis asservatur (Editiones archivii et bibliothecae S. F. Metropolitani capituli pragensis XVII)*, Praha 1923.

PODLAHA Antonín, *Series praepositorum, decanorum, archidiaconorum aliorumque prelatorum et canonicorum s. metropolitanae ecclesiae Pragensis a primordiis usque ad presentia tempora*, Praha 1912.

POLC Jaroslav, *Svatý Jan Nepomucký*, Praha 1993.

SPUNAR Pavel, *Repertorium auctorum Bohemorum protractum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans*, Vratislav, Varšava, Krakov, Gdaňsk, Lodž 1985.

TADRA Ferdinand, *Kanceláře a písaři v českých zemích za králů z rodu lucemburského Jana, Karla IV. a Václava IV.*, Praha 1892.

TADRA Ferdinand, *Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských*, Praha 1897.

THEELE Joseph, *Die Handschriften des Benediktinerklosters S. Petri zu Erfurt (Ein bibliotheksgeschichtlicher Rekonstruktionsversuch)*, Beihefte zum Zentralblatt für Bibliothekswesen XLVIII, Leipzig 1920, s. 122–124.

THOMPSON Stith, *Motif-index of folk literature*, Copenhagen 1955–1958.

TOMEK Václav Vladivoj, *Základy starého místopisu pražského I–IV*, Praha 1865–1875.

TOMEK Vladivoj Václav, *Dějepis města Prahy III. a V.*, Praha 1893 a 1905.

TŘÍŠKA Josef, *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity*, Praha 1981.

TUBACH Frederic, *Index exemplorum: A Handbook of Medieval Religious Tales*, Helsinki 1969.

VIDMANOVÁ Anežka, *K vydávání latinských textů české provenience ze 14. a 15. stol.*, Laborintus: latinská literatura středověkých Čech, Anežka VIDMANOVÁ–Eva STEHLÍKOVÁ–Jiří MATL–Zuzana SILAGIOVÁ (edd.), Praha 1994.

VOOGHT Paul de, *Hussiana, Bibliothèque de la Revue D' Histoire Ecclésiastique*, Fascicule 35, Louvain 1960.

H) Shrnutí

Medieval canon law and its specifics in Bohemia and Moravia have been neither researched nor studied very well at all. Apart from single pieces of research made by Jiří Kejř, Miroslav Boháček and Miroslav Černý (see footnotes at the beginning) there are nearly any canon law scientific results from the period of 2nd half of 20th century by now.

The applicant Dominik Budský has focused on the canon procedural law at the end of 14th and the beginning of 15th centuries for about 5 years. In fact, he has begun to undertake a basic research in his PhD thesis concerning the personality of Nicolaus Puchnik (+ 1402) and the treatise *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*. The treatise has been just partly elaborated on the edition based on four manuscripts at all (PhD thesis).

The edition of the treatise is highly missing – the state of research in the Czech Republic in comparison with Europe and American achievements is rather unsatisfactory. Another fact is that medieval history of canon law in Bohemia and Moravia has not been systematically studied for many years and for historic reasons as well.

I) Anotace

Disertace se zabývá výzkumem kanonického procesního práva v Praze na sklonku 14. stol. Rozebírá dílo *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* v ohledu historickém i právním a zasazuje ho do právních i správních kontextů doby konce 14. a poč. 15. stol. Práce však zkoumá kontexty díla i v ohledu právním – v souvislosti s „žánrem“ *ordines iudicarii*, který byl velmi rozšířeným typem odborné kanonicko-právní literatury v celé Evropě. Dosud téměř nezkoumané dílo vzniklo v 80. letech 14. stol (známo celkem 15 exemplářů ve 12 různých lokalitách) a představovalo ve své době velmi oblíbenou teoretickou i praktickou příručku procesního práva, o čemž svědčí četné rukopisné dochování díla v evropských knihovnách. *Processus iudiciarius* byl hojně užíván studenty práva na pražské univerzitě jako učební text i úředníky arcibiskupství pražského stejně jako procesními stranami (žalobci i obhájci) v jednotlivých kauzách. Disertace obsahuje textovou část skládající se z biografie

autora *Processu* Mikuláše Puchníka, právně-historické analýzy díla zahrnujícího i popis právních obyčejů a zasazení díla do evropského kontextu a paleograficko-kodikologického rozboru rukopisů. Druhá část disertace obsahuje edici zpracovanou s užitím čtyř rukopisů (Mnichov 677 jako základní text a další tři rukopisy pocházející ze 14. stol.).

The PhD thesis is focused on canon procedural law in Prague at the end of 14th century. The purpose is to prepare a critical edition and summary of the treatise *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* and to contextualize it to iuridical and administrative connections in the period at the end of the 14th and beginning of the 15th centuries. Another context is based on the whole “genre” of the *ordines iudicarii*, which was a very frequent and widespread type of canon law literature throughout the entirety of Europe in the Middle Ages. The researched treatise originated in the 9th decade of 14th century (known 15 manuscripts in 12 libraries by now) was a very useful theoretical and practical vademecum of procedural law and a very unique piece of writing, which is testified by many preserved manuscripts in European libraries. It was used not only by students of law at The University of Prague as a manual but also by archiepiscopal clerks, as well as plaintiffs and defendants in the single cases. The thesis consists of the biography of the author Nicolaus Puchnik, canon law analysis and commentary incl., local customs, manuscript analysis based on paleography and codicology, European context analysis based on the juristic style and, last but not least, the edition. The edition is composed of four manuscripts (Munich 677 as the basic text version and other three manuscripts originated in the 14th century).

Klíčová slova

kanonické právo, středověk, procesní právo, Mikuláš Puchník, traktát, *ordo iudiciarius*

canon law, Middle Ages, procedural law, Nicolaus Puchnik, treatise, *ordo iudiciarius*